

Sygn. akt III KK 348/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Szewczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Rafał Malarski

SSN Andrzej Ryński

Protokolant Anna Korzeniecka-Plewka

w sprawie **D. T.**

skazanego z art. 233 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 kpk

w dniu 21 listopada 2014 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w I.

z dnia 25 czerwca 2014 r.,

**I. uchyla zaskarżony wyrok i uniewinnia D. T. od zarzutu
popętnienia czynu z art. 233 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk;**

II. kosztami procesu w sprawie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Na rozprawie w dniu 25 czerwca 2014 r. skazany D. T. złożył wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu kary 9 miesięcy pozbawienia wolności bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Sąd Rejonowy w I. uwzględniając powyższy wniosek wyrokiem z dnia 25 czerwca 2014 r. uznał D. T.

za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu wyczerpującego znamiona z art. 233 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to wymierzył mu karę 9 miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez strony i uprawomocnił się w dniu 23 sierpnia 2014 r.

Od powyższego wyroku kasację na korzyść D. T. złożył Prokurator Generalny, w której zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisu prawa procesowego art. 387 § 2 k.p.k. polegające na uwzględnieniu wniosku oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego w sytuacji, gdy okoliczności popełnienia przez D. T. przestępstwa z art. 233 § 1 k.k. budziły wątpliwości, bowiem z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynikało, że zeznając nieprawdę w toku postępowania przygotowawczego o sygn. [...] Prokuratury Rejonowej w G. D. T. działał w warunkach pozaustawowego kontratypu działania we własnej obronie, co wyłączało bezprawność przypisanego mu czynu.

W tym stanie rzeczy autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna.

Zaskarżony wyrok został wydany z rażącą obrazą przepisu prawa procesowego, a mianowicie art. 387 § 2 k.p.k., która miała istotny wpływ na jego treść.

Dla porządku wypada przypomnieć, że Prokuratura Rejonowa w G. prowadziła postępowanie przygotowawcze w sprawie o czyn z art. 284 § 2 k.k. dotyczący przywłaszczenia powierzonego mienia na szkodę spółki F. F. S.A. z siedzibą w W. W dniu 2 października 2013 r. do akt tej sprawy wpłynęła opinia biegłego grafologa, z której wynikało, iż podpisy widniejące na umowie o kredyt konsumpcyjny nr [...] zawartej z C. Bank S.A. oraz protokole przekazania towaru z dnia 15 września 2005 r. zostały nakreślone przez D. T. Następnie, w dniu 25 października 2013 r., w charakterze świadka przesłuchano oskarżonego, który zeznał, iż nie podpisywał wymienionej umowy o kredyt konsumpcyjny ani protokołu

przekazania towaru. Przedmiotowe postępowanie przygotowawcze umorzono postanowieniem z 7 listopada 2013 r.

Jednym z warunków zastosowania instytucji dobrowolnego poddania się karze przewidzianej w art. 387 k.p.k. jest stwierdzenie, że okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości. W orzecznictwie podkreśla się, że ów wymóg odnosi się nie tylko do zasadniczej kwestii samego sprawstwa oskarżonego zarzucanego mu czynu, ale i do wszelkich okoliczności ważących na kształcie i rozmiarze odpowiedzialności karnej za taki czyn (wyroki Sądu Najwyższego: z 21 sierpnia 2012 r., IV KK 67/12; z 30 stycznia 2014 r., II KK 362/13). Dlatego też stwierdzenie jakichkolwiek wątpliwości między innymi co do rodzaju i stopnia zawinienia, skutku przestępnego działania, rozmiaru wyrządzonej szkody, a także w przedmiocie wyczerpania przez oskarżonego znamion zarzucanego mu przestępstwa, obliguje Sąd do oddalenia wniosku złożonego w trybie art. 387 k.p.k. i przeprowadzenia postępowania dowodowego, choćby spełnione zostały pozostałe przesłanki wyrokowania w wymienionym trybie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 18 stycznia 2011 roku, V KK 405/10; z 5 listopada 2010 r., III KK 254/10 oraz z 2 kwietnia 2012 roku, V KK 437/11).

W uchwale z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07, Sąd Najwyższy wskazał, iż nie popełnia przestępstwa fałszywych zeznań osoba, która została przesłuchana w charakterze świadka, wbrew wynikającemu z art. 313 § 1 k.p.k. nakazowi przesłuchania jej jako podejrzanego. Przepis ten zawiera bowiem nakaz przekształcenia postępowania prowadzonego w sprawie, w postępowanie skierowane przeciwko określonej osobie, jeżeli spełnione zostały wymienione w tym przepisie warunki i jest jedną z najważniejszych instytucji o charakterze gwarancyjnym. Czynność ta wprowadza do procesu podejrzanego (art. 71 k.p.k.) i od tej chwili przysługuje mu prawo do obrony wraz z prawem do milczenia, polegającym na wyłączeniu obowiązku udzielenia informacji co do faktu popełnienia przestępstwa i okoliczności, które mogą wpływać niekorzystnie na jego sytuację w procesie. Oskarżony (podejrzany) nie ma bowiem „obowiązku dowodzenia swej niewinności ani obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść” (art. 74 § 1 k.p.k.).

W przywołanej uchwale podkreślono również, iż moment wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów nie może być dowolny i podlega ocenie pod kątem prawidłowości i racjonalności. Przedwczesne wydanie tego postanowienia powodować może bowiem negatywne skutki dla podejrzanego, wynikające z niesłusznego postawienia go w stan podejrzenia i wszystkich konsekwencji tego faktu. Natomiast opóźnienie tej czynności uznaje się za oczywistą nieprawidłowość, pozbawiającą osobę prawa do obrony. Pozbawienie tego prawa powoduje dla tej osoby rażąco negatywny skutek w wypadku „wykorzystania jej w tym czasie jako osobowego źródła dowodowego nieposiadającego prawa do odmowy wyjaśnień” (uchwała Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07).

Mając na względzie powyższe uwagi należy stwierdzić, iż obowiązkiem Sądu rozpoznającego wniosek oskarżonego złożony w trybie art. 387 k.p.k., była ocena, czy okoliczności popełnienia przestępstwa zarzuconego D. T. nie budzą wątpliwości, w szczególności ustalenie, czy w realiach sprawy dopuścił się on jego popełnienia.

Należy stwierdzić, że wątpliwości istniejące w chwili orzekania co do okoliczności popełnienia przez oskarżonego zarzuconego mu czynu, nie pozwalały sądowi na uwzględnienie wniosku D. T. Sąd Rejonowy w I. powinien był dostrzec powyższe i wniosek oddalić. Przesłuchanie oskarżonego w charakterze świadka w dniu 25 października 2013 r. nastąpiło bowiem z oczywistym naruszeniem art. 313 § 1 k.p.k., gdyż już w dniu 2 października 2013 r. prokuratorowi prowadzącemu postępowanie przygotowawcze w sprawie o przestępstwo z art. 284 § 2 k.k. był wiadomy dowód (opinia biegłego grafologa), który w sposób dostateczny uzasadniał podejrzenie, że oskarżony popełnił czyn objęty tym postępowaniem. Winien był on zatem niezwłocznie sporządzić postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłosić je oskarżonemu i w dniu 25 października 2013 r. przesłuchać go już w charakterze podejrzanego. Wadliwe postępowanie organu procesowego w tym zakresie pozbawiło D. T. podczas tego przesłuchania gwarancji procesowych przysługujących podejrzanemu wynikających z art. 74 § 1 k.p.k. i art. 175 § 1 k.p.k., które wprowadzają tzw. pozaustawowy kontratyp. Oskarżony (podejrzany) nigdy nie odpowiada bowiem za występki fałszywych zeznań z art. 233 § 1 k.k. To

wyłączenie bezprawności dotyczy również każdego zeznań złożonych w toku przesłuchania w charakterze świadka dotyczących jego zachowania stanowiącego przestępstwo, co jest realizacją prawa do obrony (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 20 września 2007 r., I KZP 26/07).

Wobec powyższego należało przyjąć, że oskarżony podczas przesłuchania w dniu 25 października 2013 r. w rzeczywistości występował w charakterze osoby podejrzanej. Dlatego też nie mógł dopuścić się popełnienia przestępstwa z art. 233 § 1 k.k. Skoro Sąd Rejonowy tego nie dostrzegł, to tym samym dopuścił się rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku (art. 523 § 1 k.p.k.) naruszenia przepisu prawa procesowego, wskazanego w zarzucie kasacji.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i uniewinnił D.T. od zarzutu popełnienia czynu z art. 233 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. wobec stwierdzenia, iż działał on w warunkach pozaustawowego kontratypu działania we własnej obronie, który wyłączał bezprawność jego zachowania.

O kosztach procesu w sprawie rozstrzygnięto na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k.

Rozważywszy powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.